

Koliko vrijedi ljudski život?

Akcija spašavanja u jami Riesending-Schachthöhle, Njemačka

Marko Budić

Za vrijeme i nakon ove akcije spašavanja u raznim je medijima objavljeno više prikaza, izvještaja i komentara, kao i stručnih analiza speleospašavačких udruga. Jedan od najmlađih speleologa-spašavalaca, koji je aktivno sudjelovao u spašavanju, napisao je za svoju speleološku udruhu – Speleološki odsjek Hrvatskog planinarskog društva »Željezničar«, opširan izvještaj u kojem je iznio svoje viđenje tog događaja. Uredništvo

Koliko vrijedi ljudski život? Pitanje, koje je kroz stoljeća čovjek sam sebi postavio zasigurno nebrojeno mnogo puta, čini se da niti danas nije pronašlo jednoznačan odgovor. Ili ipak jest? Pitanje je to koje ovisi o kontekstu, (= stanje, pleonazam) stanju, faktorima, uvjetima, novcima, raspoloženjima, osjećajima i mnogim drugim, da tako kažem, parametrima. Ljudi velikog srca na upućeno im pitanje rekli bi bez razmišljanja da ljudski život nema cijenu, tome ima biti tako i nikako drugačije. Oni malo manje romantičnog pogleda na stvari možda bi se upustili u račune i računice. Moglo bi se to usporediti i s velikim moralnim, filozofi kažu nerazrješivim etičkim dvojbama, poput one smije li se uzeti jedan ljudski život radi sigurnog spasa više drugih života. Ili pak, ovom slučaju bliskije pitanje, smije li se riskirati mnogo života za (ne)siguran spas samo jednog ljudskog života? Svakako, odgovori na pitanja ove vrste i odluke u ovakvim prilikama nikada nisu niti lake niti popularne. No prije ili poslije nekome se stave na teret i taj netko tada mora odgovoriti na pitanje: igraš ili ne igraš, ideš ili ne ideš, ili samo one dvije najjednostavnije riječi, da ili ne?

Pitanje iz naslova mnogima se vrzmalo po glavi dok su razmišljali i razgovarali o teškoj speleološkoj nesreći koja je pokrenula jednu od najvećih akcija speleospašavanja ikada izvedenih. Nesreća se dogodila 1914. godine u jami Riesending-Schachthöhle u Bavarskim Alpama,

a speleolog koji je tamo nastradao srećom je izvukao živu glavu. No pitanje je ipak ostalo tu. Imajući ga na umu, krenimo u nesvakidašnju pustolovinu koju ću vam pokušati dočarati riječima i iz svoga kuta gledišta, iako nisam pretjerano vješt pisac. Usuđujem se reći da je za mene, pa i za još neke speleospašavatelje, ovih nekoliko dana kroz koje ću vas provesti bilo jedno od najintenzivnijih iskustava koje smo doživjeli.

Pad kamena

Jama Riesending-Schachthöhle nalazi se na planinskom masivu Untersberg koji je dio Berchtesgadenških Alpa smještenih na samoj granici Njemačke i Austrije. U podnožju planine nalazi se slikovit grad Berchtesgaden građen u prepoznatljivom alpskom stilu, a kako i priliči gradiću u Bavarskoj, ima i svoju vlastitu pivovaru. Jama je otkrivena 1996., ali je njezino sustavno istraživanje započelo tek 2002. godine. Kroz godine istraživanja jama je neprestano rasla u dubinu i dužinu te je 2014. godine dosegla dubina od 1148 m i ukupna dužina kanala od 19,2 km, čime jama postaje najveći speleološki objekt u Njemačkoj. Jedan je od najzaslužnijih za sustavno i kontinuirano istraživanje Johann Westhauser, 54-godišnji njemački speleolog koji je u jami odradio mnoge istraživačke akcije i poznaje je kao vlastiti džep. Jedno takvo, do tada po ničemu posebno značajno istraživanje, odvijalo se i tog vikenda. Tri speleologa napredovala su prema željenom mjestu istraživanja duboko u jami. Tada se dogodilo ono čega se speleolozi možda najviše boje. Pad kamena.

U nedjelju 8. lipnja 2014. godine u 1:30 sati u noći pogodio je Johanna Westhausera u kacigu kamen padajući s velike visine. Kamen je pao sam, nitko ga nije srušio. Nesreća se dogodila na oko 980 m dubine i oko 4 km daleko od ulaza u jamu. Johann je, unatoč kacigi, zadobio ozljede glave opasne po život, što su odmah primijetila

dvojica prijatelja koja su bila s njim. Slijedeći vlastiti razum i ono što nas sve nauče na speleološkoj školi, Johanna su smjestili u bivak što su bolje mogli te je jedan ostao s njim, a drugi je što je brže moguće krenuo van po pomoć. S obzirom na Johannove ozljede i dubinu na kojoj su se nalazili bilo im je jasno da bi ovo mogla biti priča s vrlo lošim završetkom.

Speleolog je s informacijom o nesreći izašao iz jame istoga dana, u nedjelju u 14:28 te je odmah pozvao pomoć. Informacija o Johannovom stanju bila je sljedeća: zadobio je ozljede glave, ima krvarenje i povremeno ostaje bez svijesti. Odmah je pokrenuta akcija spašavanja koju je vodila njemačka spasilačka služba Bergwacht Bayern uz pomoć policije. Po svemu sudeći, u tom trenutku nisu niti slutili o opsegu ovog spašavačkog i organizacijskog pothvata u kojem je glavnu riječ više vodila politika nego spašavateljska struka i etika. Što se točno događalo od ovog trenutka (u smislu organizacije spašavanja) u sljedećih nekoliko dana, usudujem se reći, niti danas nije baš sasvim jasno. Bergwacht je u pomoć u spašavanju odmah pozvao Österreichische Höhlenrettung i Speleosecours Suisse, austrijske i švicarske speleospašavatelje koji su zbog istog govornog jezika i izbjegavanja problema u komunikaciji bili prvi logičan izbor za takav zadatak. Dubina na kojoj se dogodila nesreća, velika horizontalna udaljenost i vrlo teške ozljede nametali su samo jedan mogući zaključak: za spašavanje će biti potrebno puno više ljudi. Po sudu mnogih, vodstvo akcije je do tog istog zaključka trebalo doći puno prije.

Zašto tako sporo?

Glas o nesreći proširio se munjevito brzom, kako to već ide s vijestima toga tragičnog tipa. U Hrvatsku gorsku službu spašavanja (HGSS) vijest je stigla u nedjelju u 16:20, a prenio ju je Markus Auer preko liječnice HGSS-a. Čim smo čuli za nesreću i mjesto gdje se dogodila, očekivali smo trenutnu mobilizaciju za Njemačku, misleći pritom da će Nijemcima trebati sva pomoć koju mogu dobiti. Ipak, službe Corpo Nazionale Soccorso Alpino e Speleologico (CNSAS), HGSS i Jamarska reševalna služba (JRS) primaju tek neformalan poziv u akciju spašavanja te se stavljaju u stanje pripravnosti i čekaju službeni poziv. Čekaju.

U međuvremenu u Njemačkoj su se stvari zahuktale, a vodstvo akcije je sve više preuzimala policija. Prvi spašavatelji počeli su ulaziti u jamu te su krenuli s postavljanjem telefona za komunikaciju. Liječnik je također ušao i krenuo prema unesrećenom kako bi se što prije ustvrdilo o kakvim se ozljedama radi i ima li šanse za transport u tom stanju. U ponedjeljak u popodnevnim satima, dakle oko 24 h od dojava, telefon je došao na dubinu od 300 m. Informacije su nam stizale na kapaljku, a bile su i poprilično šture. Svi smo se pitali u čemu je problem, zašto nas ne zovu, zašto sjedimo doma umjesto da radimo ono za što smo se pripremali, učili, vježbali. Ipak se tu radilo o ljudskom životu, a ne o spašavanju janjeta ili krave. Komunikacija između talijanske i naše službe odvijala se vrlo intenzivno jer je svatko sa svoje strane pokušavao učiniti što je mogao kako bismo čim prije krenuli i priključili se spašavanju. No, pomaka nije bilo.

Kako bih dočarao što se s Johannom događalo za vrijeme beskrajnog čekanja spašavatelja, prenijet ću vam kratku priču njegovog prijatelja koji je dolje bio s njim. Priča sigurno nije od riječi do riječi točna, ali bit će dovoljna.

»Kada je naš prijatelj požurio van da obavijesti spasilačku službu o nesreći, ostali smo sami. Brinuo sam se za Johanna kako sam znao i umio. Inače sam vatrogasac i znam se ponašati u takvim prilikama, što mi je puno i pomoglo. Johann je povremeno gubio svijest, ali sve to nije izgledalo tako strašno. No u jednom trenutku počeo je dobivati nekakve napadaje, grčio se i mučio. Nisam mogao s njim razgovarati, ali stalno sam bio uza nj. Razgovarao sam s njim iako me nije razumio. Bilo mi je jako teško, držao sam ga za ruku. Vrijeme je prolazilo, intenzitet napadaja je rastao, a on je bio sve slabiji. Bojao sam se da će od iscrpljenosti umrijeti. U jednom trenutku više to nisam mogao podnijeti, bio sam toliko umoran da sam se jedva održavao budnim. Pomislio sam, možda da legnem spavati, da ga pustim. Ako zaspem, možda i on zaspe u miru. Pustio sam mu ruku, okrenuo se i pokušao zaspiti, pustio sam ga da umre u miru. Čim sam to učinio bilo me je toliko sram samog sebe. Pomislio sam, kako možeš? Odmah sam ustao, opet ga primio za ruku i pokušao mu olakšati koliko sam god mogao.«

Dok se duboko dolje odvijala drama i agonija, na površini je vodstvo akcije tapkalo u mraku. Najnoviji (i jedini) podaci o Johannovom stanju sada su bile stare već tri dana. Nisu znali je li živ ili mrtav, nisu imali temelj na kojem bi donosili odluke, nisu znali kako točno postupiti. Već je bila srijeda navečer, 90 sati od nesreće. Konačno, nove informacije iz jame stigle su putem Cave-Linka, sustava za »podzemni SMS«: liječnik je stigao do unesrećenog. U Hrvatskoj smo svi bili nervozni, frustracije su rasle, a pitanje »zašto sve tako prokletu dugo traje« sve se češće izgovaralo. Nikako nismo mogli shvatiti kako je Johannovom prijatelju trebalo 13 sati da izađe iz jame, a liječniku spašavatelju trebalo je tri i pol dana da dođe dolje. Na terenu su i dalje bili samo Nijemci, Austrijanci i Švicarci. Liječnik je utvrdio da je Johannovo stanje teško, ali stabilno te da je transport moguć uz dobru medicinsku pripremu. Nove strepnje donijela je prognoza koja je najavila loše vrijeme, a s time i mogućnost vode u jami i prekid prijeko potrebnih helikopterskih letova kojima se stalno prevozilo spašavatelje i nužnu opremu iz Berchtesgadenu na planinu visoku 1843 m. O transportu pješke nije se htjelo niti razmišljati.

Talijani kreću

U četvrtak navečer, četiri i pol dana nakon nesreće, njemačka vlada je talijanskim spašavateljima uputila službeni poziv za pomoć. Konačno se nešto pokrenulo! Koliko je to bilo dobro i pozitivno, isto toliko je značilo i da je u akciji spašavanja dobrano zaškripilo, da ljudi nije bilo dovoljno, a dragocjeno vrijeme koje se moglo uštedjeti ranijim zvanjem nepovratno je iscurilo. U petak se vremenska prognoza obistinila i helikopteri su ostali na sigurnom u bazi. Prekid u prijevozu spašavatelja i opreme dodatno je opteretio već i onako napeto stanje. Hrvatski spašavatelji, sad već peti dan u punoj pripravnosti, takoreći na kućnom pragu s ruksakom na leđima, bili su na rubu živaca. Neki od njih trošili su svoje godišnje odmone koje su započeli već u ponedjeljak, s pravom očekujući da će odmah krenuti put Bavorskih Alpa.

Petak je, 13. lipnja, peti dan od nesreće, 17 sati 38 minuta. Cave-Linkom stigla je toliko iščekivana poruka: transport je krenuo! Prvi cilj

Bergwacht Bayern

Bivak za medicinsko zbrinjavanje

bio je Bivak V na koji je Johann stigao u subotu tokom noći. Odmor na bivku je dobrodošao zbog liječničkog pregleda, davanja odgovarajućih lijekova i odmora od transporta koji je za Johanna bio veoma naporan. Talijanski spašavatelji koji sada već aktivno sudjeluju u spašavanju uvidjeli su da će, ako uskoro ne stigne još spašavatelja koji bi preuzeli nove dionice jame, doći do zastoja u transportu zbog premorenosti i općeg nedostatka ljudi. U stalnim pregovorima s Bergwachtom pokušavali su im ukazati na potrebu za pozivanjem još ljudi, no to im nije pošlo za rukom. Tokom subote transport se nastavio kroz Dugi meandar prema Bivku IV na 920 m dubine, na koji je konačno stigao u nedjelju 15. lipnja u prijepodnevnim satima. Trajanje transporta do sada je 40-ak sati. Johannovo stanje na ovom segmentu puta pratio je njemački liječnik koji se putem veze postavljene u jami redovito konzultirao s timom liječnika na površini. Za to je vrijeme bilo u tijeku opremanje vertikala za transport prema Bivku III na oko 700 m dubine, u kojem je sudjelovalo oko 50 spašavatelja.

Procedure, procedure

U nedjelju 15. lipnja u 14:28 sati, tjedan dana nakon nesreće, primila je Komisija za speleospašavanje HGSS-a od njemačkog Bergwachta službeni telefonski poziv za pomoć u akciji speleospašavanja. Naravno, HGSS je na poziv odmah odgovorio pozitivno te su dva spašavatelja, Dinko Novosel i Danijel Frleta, odmah krenuli prema stožeru speleospašavanja u Berchtesgadenu kako bi izvidjeli stanje, prenijeli nam korisne podatke i pomogli Bergwachtu kod postupka pozivanja

Bergwacht Bayern

Transport ide polako

službenim državnim kanalima. Zbog tjeđan dana duęe uzaludne pripravnosti tijekom koje su neki potrošili svoje slobodno vrijeme i godišnje odmore, broj spremnih spašavatelja praktično se prepolovio. No i taj je broj bio dovoljan. Spašavatelji iz HGSS Stanica Delnice, Dubrovnik, Ogulin, Split, Šibenik, Zadar i Varažđin došli su tijekom nedjelje u Zagreb, gdje su prespavali kako bi mogli krenuti put Njemačke čim stigne službeno odobrenje. Naša prethodnica stigla je u Berchtesgaden u ponedjeljak u ponoć, a malo poslije 1 sat u noći stigao je i službeni poziv e-mailom u kojem se traži mobilizacija 25 spašavatelja HGSS-a, jednog liječnika te oprema potrebna za spašavanje do 900 m dubine. U ponedjeljak ujutro Bergwacht Bayern i Bavarsko državno ministarstvo unutarnjih poslova, graditeljstva i prometa uputili su službeni poziv za pomoć preko Hrvatskog konzulata u Münchenu na adrese Državne uprave za zaštitu i spašavanje Republike Hrvatske i HGSS-a. Čovjek bi pomislio, dok se politika dogovori čovjek će umrijeti u jami.

Konačno, osmi dan nakon nesreće, nakon svih natezanja, diplomacije, moljenja, uvjeravanja i apeliranja, hrvatski spašavatelji krenuli su prema nešto više od 400 km udaljenom Berchtesgadenu. Kolona iz Zagreba krenula je u ponedjeljak 16. lipnja u 6 sati ujutro, a spašavatelji iz Stanica Rijeka i Pula odlučili su se sastati s nama na odmorištu Voklo iza Ljubljane, inače već pomalo tradicionalnom sastajalištu planinara i alpinista koji idu u pohod Slovenskim Alpama. Broj spašavatelja na dugo iščekivanom putu bio je 24, a ne treba zaboraviti ni našu izvidnicu s kojom nas je ukupno bilo 26. Ekipa je bila miješana, sastavljena od prekaljenih spašavateljskih iskusnjara

poput Tea, Ane i naravno Bakše, ali bilo je tu i nas mladaca, još lagano zelenih kada je u pitanju speleospašavanje. U nama su se izmjenjivali različiti osjećaji jer nitko zapravo nije znao što nas tamo u jami čeka pa su se sukladno tome i gomilala pitanja na koja smo željno iščekivali odgovore. Ima li vode, hoćemo li biti stalno mokri, je li hladno, kakva je morfologija jame, idemo li duboko, gdje (s oprostjenjem) kenjamo u jami, kakva je logistika i još bezbroj toga. Točno u podne, kao u kakvom vesternu, stigli smo u Berchtesgaden u zapovjedni stožer akcije spašavanja koji je bio smješten u vatrogasnoj postaji. Parkiralište ispred zgrade bilo je zatrpano vozilima svih mogućih interventnih službi, uz neizbježne novinare koji su u nedostatku novih podataka laštali objektivne na kamerama i pripremali se za sljedeći izvještaj uživo. Zbog izostanka doručka uzrokovanog ranim dizanjem i uzbuđenjem, bili smo već prilično gladni pa smo kao pravi balkanski narod odmah krenuli meziti nasred spomenutog parkirališta. Ubrzo po dolasku, jedan nam je od njemačkih spašavatelja, kojeg smo zbog sličnosti s likovima iz filma Jamesa Camerona odmah prozvali Avatar, održao brifing o stanju u jami te nas je upoznao s našim zadatkom i njihovim očekivanjima. Kako je rekao, vremenska prognoza bila je dobra i stabilna, a Johann se osjećao malo bolje iako ga je boljela ruka. Onako, goreći od želje da što prije krenemo u jamu, neugodno smo se iznenadili kad nam je Avatar rekao da smo zapravo pričuvna, »backup« ekipa koja će dežurati i uskočiti u slučaju da se netko od spašavatelja ozlijedi ili se koja ekipa umori. Plan je bio da se tim od 10 ljudi za nekoliko sati helikopterom prebaci na planinu, gdje bi u planinarskom domu čekaopotencijalni ulazak u jamu, dok bi ostatak spašavatelja ostao dežurati u Berchtesgadenu u vojarni. Pa zar smo došli zato da sjedimo ispred jame i sunčamo se?! Znali smo da su talijanske ekipe već nekoliko dana u jami i da im sigurno treba zamjena. Nisu niti oni supermeni. No uzalud je sve to, ne daju nam ući. Na trenutke je čak izgledalo kao da nisu baš sasvim sigurni u naše sposobnosti pa je možda ipak bilo bolje da ostanemo vani, na sigurnom. Naše razočaranje i nezadovoljstvo bili su na vrhuncu, ali tu nema pomoći. Uputili su nas u vojarnu malo dalje u gradu unutar koje je bila organizirana glavna logistička

baza spašavanja. Zanimljivo je da upravo u toj vojarni vojsku služio mladi i ambiciozni penjač Andreas Hinterstoisser koji je sa svojim partnerom Tonijem Kurzom tragično poginuo pri pokušaju savladavanja jednog od tri alpska problema, sjeverne stijene Eigera 1936. godine. Na ulazu su nas dočekali njemački-uredni vojnici te su, salutirajući nam kao u filmu, otvorili rampu. Kada smo ušli, imali smo što vidjeti. Ogromno dvorište okruženo zgradama klasičnog vojnog, ali ugodnog stila, bilo je puno svega i svačega. Takvu logistiku još nismo vidjeli. Odmah nam je u oči upalo nekoliko policijskih helikoptera, više velikih prikolica punih opreme namijenjene speleospašavanju s natpisom Bergwacht Bayern, razni vojni šatori stalno opskrbljeni toplom kuhanom hranom i hladnim pićem, a bio je tu i šator za - pazite sad! - psihološku pomoć. Eh, to ti je prava Europa! Što god zamisliš da bi tamo trebalo biti, toga sigurno tamo i ima. Smjestili su nas u jednu od zgrada vojarnice i objasnili gdje spavamo, gdje se tuširamo, obavljamo 1 i 2, a jedan od važnijih podataka bio je i da hrane i pića ima dovoljno i kada god zatreba. Tako lijepo prezentiranu opciju hranjenja odmah smo iskoristili, a posebno temeljito je to učinio naš prijatelj Dokoza u čijem tanjuru su se nalazile ogromne količine pečenja. Među spašavateljima koji su se muvali po vojarni Ana je naletjela na svoga dobrog prijatelja kojeg je upoznala na speleološkim istraživanjima u Austriji. On nam je pričao o sistemu koji su posebno osmislili za izvlačenje nosila kroz 200-metarsku vertikalu iznad Bivka 0. Kada smo vidjeli skicu sistema i čuli objašnjenje kako radi, u čudu smo se pogledali i zaključili da je za to jedino prikladno ime »sistem hrčak« jer je neodoljivo podsjećao na hrčaka koji trči u svom kolutu za igru.

Odlazak na Untersberg

U međuvremenu, Bakša je u dogovoru s još nekoliko spašavatelja napravio popis onih koji idu dežurati na planinarski dom i onih koji ostaju u gradu. Mojom srećom, bio sam u ekipi koja je išla gore. Zbog najavljenog skorog leta imali smo razmjerno malo vremena da spremimo svu potrebnu opremu za spašavanje i boravak u jami. U samo sat vremena razvrstali smo, razdijelili i po transportnima posložili sve potrebno za spašavanje s oko 600 m dubine, uključujući i hranu,

bivke i vreće za spavanje. Filozofija nam je bila: budi autonoman ako boga znaš! Ekipa koja je trebala poletjeti sa sobom je ponijela otprilike pola pripremljene opreme dovoljne za opremanje 300 m jame te opremu za bivakiranje. Među raznim vijestima koje su prštale sa svih strana našla se i jedna osobito zanimljiva. Naime, netko je iz jame javio da je voda u jami vjerojatno zagađena te da neki spašavatelji imaju probavnih problema, na što smo pomislili: oh, super, samo nam unutra još treba da jedni po drugima povraćamo i zbog driske trčimo uokolo po kanalu. No spremni domaćini su i za to imali rješenje. Svatko od nas dobio je nekoliko tableta za dezinfekciju vode kojima bi se taj problem trebao spriječiti. Za let helikopterom morali smo obući svoje pojaseve, a dodatno su nas »okitili« i njihovim prsnim pojasevima i pupcima kojima smo se obavezno morali osigurati u kabini tijekom leta. Od stričeka smo dobili zadnje upute za ponašanje u helikopteru i mogli smo krenuti. Let je bio ugodan, nimalo sličan onome u nama znanom helikopteru Mi-8 u kojem buka i vibracije dostižu zavidne razine. Za razliku od spomenute ruske leteće tvrđave, ovi helikopteri su bili puno manji pa su zbog toga naš prijevoz morali obaviti u nekoliko letova. Nešto malo prije 18 sati svih nas desetoro sletjelo je na mali improvizirani helidrom smješten nedaleko od ulaza u jamu. Tamo je bio i pravi veliki kontejner koji je služio kao istureni stožer s telefonima, Cave-Linkom, pločom prekrivenom desetcima papirića s bilješkama, nacrtima jame i koječim drugim. Za odmor spašavatelja u blizini je bio postavljen velik vojni šator koji je ujedno služio i kao spremište ruksaka i

Dvorište vojarnice u Berchtesgadenu

opreme. U okolici se nalazilo i nekoliko manjih šatora, a među kamenjem oko jame bile su raspoređene plastične kutije u kojima je također bila oprema, hrana i druge sitnice. Mjesta na podu na kojima su prolazili kablovi od speleo-telefona i Cave-Linka bila su posebno označena fluorescentnim sprejem kako bi se spriječio gaženje po njima. Čim smo došli, pozdravili smo se sa spašavateljima na ulazu i malo popričali o općenastalim prilikama. Neki su bili vidno umorni, iscrpljeni radom u jami, a većina njih i ljuti što se sve odvija tako sporo i što akcijom više rukovodi politika, a manje struka. Naši Istrijani vješto su razgovarali s talijanskim kolegom zvanim Fof, koji je zbog velike radiostanice u ruci i svog nastupa davao dojam da je tamo glavni, ako za ništa drugo, onda barem za komunikacije. Naravno, na pristojnoj udaljenosti od jame nalazili su se i novinari spremni za fotografiranje i najmanjih naznaka bilo kakvog pomaka na sceni. Naš vodič, mladi spašavatelj Franz iz Bergwachta, koji nam je dodijeljen kao vječna pratnja na našem boravku na planini, odveo nas je do planinarskog doma udaljenog kojih 30 minuta hoda od ulaza u jamu. Po dolasku nas je obavijestio da su nam svi troškovi hrane i pića plaćeni, što nam je ipak izmamilo osmijeh na lice jer je točeno pivo iz Berchtesgadenške pivovare bilo prilično dobro. Ma lažem, odlično. Razgovarati je bilo ugodno, ali umor od ranog ustajanja, putovanja i svega ostaloga ipak je počeo djelovati na nas. Na spavanje smo otišli pomalo razočarani znajući da talijanskim kolegama treba pomoć, a nama doslovno brane ulazak u jamu. Sutra je novi dan.

Besplatan godišnji uz stalan nadzor

Utorak je ujutro, 16. lipnja, deveti dan od nesreće. Vrijeme je i dalje dobro, unesrećeni se drži, a u jami je trenutno pedesetak spašavatelja. Nalaze se na Bivku II na oko 500 m dubine. Današnji plan bio je izvršiti transport kroz veoma zahtjevan meandar na oko 430 m dubine, kojeg su se svi pomalo pribojavali, i do večeri dopremiti Johanna do Bivka I u dijelu zvanom Nirvana. Tako bi se tamo mogao dobro odmoriti za finalno izvlačenje kroz preostalih tristotinjak metara uglavnom čistih vertikala. Jutarnje buđenje obavljeno je uz umivanje ledenom vodom, a zatim je uslijedio doručak. S Bakšom, koji je ostalo u

HGSS

Prilično skup taksi prijevoz

glavnom stožeru, planirali smo održavati vezu preko naših radio-stanica, no zbog slabog signala to nije uspijevalo onako kako smo zamislili. Sve nas je zanimalo jesu li dolje uspjeli dogovoriti naš ulazak u jamu, no saznali smo da još ništa od toga nije na vidiku. U šali zaključujemo da se moramo pripremiti na još jedno cjelodnevno »ispaljivanje od dosade«. Vrijeme smo odlučili prikratiti laganim šetnjom u okolici planinarskog doma jer je krajolik zaista bio lijep. No pokušaj odlaska u šetnju praktički je spriječio naš (pre)vjerni vodič, sada više ne Franz koji je otišao, već njegov stariji kolega. Nije nam bilo sasvim jasno zašto se ne smijemo udaljavati od kuće, a kada smo mu objasnili da samo želimo u šetnju pristao je, ali isključivo uz njegovu pratnju (doslovno nam je bio kao sjena). Neobično. U šetnji smo sreli planinara Hrvata (a koga bi drugoga) koji već dugo vremena živi u Njemačkoj te smo skupa s njim posjetili i jednu manju špilju. Malo iza podneva stigla je obavijest kako nosila ulaze u meandar na -430 m te da iz jame izlazi 10 talijanskih spašavatelja, a drugih 10 u nju ulazi. Opet nismo mogli da se ne zapitamo zašto u jamu šalju umorne ljude kada nas 26 svježih čeka spremno za polazak. Zbog komešanja u prognozi vremena dogovoreno je da će se u slučaju lošeg vremena Johanna s planine spustiti zemaljskim putem te da će se naša ekipa s planinarskog doma priključiti transportu. U međuvremenu smo ručali, preživali, pili pivo, još malo šetali, večerali i opet preživali. Možda bi se to moglo shvatiti i kao godišnji odmor na planini s lijepim vidicima, dobrom hranom i finim pivom koje plaćaju Nijemci. Radi lakše probave obilne večere, pa dobro, i crva u guzici, neki od nas otišli su prošetati na obližnji vrh Hochtron.

Naš vodič postao je ipak malo popustljiviji pa nas nije pratio baš sasvim u stopu. I tako, dok smo se mi lagano vraćali s večernje šetnje i čavrljali o tome kako ćemo još jedan dan provesti na »plaćenom godišnjem«, dogodio se neočekivan obrat. Naime, talijanski spašavatelji u jami, već izmoreni preko svake mjere, tražili su od vodstva akcije da nas konačno više pošalje u jamu jer sami kroz meandar neće moći proći. Od nas se tražilo da što hitnije dođemo do ulaza u jamu i pripremimo se za ulazak. Dakle počinjemo s noćnom smjenom, pomislio sam.

Idemo u jamu

Trčeci smo se vratili do doma, brzo ugurali sve stvari u ruksak i odmah krenuli prema jami. Tempo je bio brz, ali to nas nije smetalo jer smo konačno nekuda krenuli! Malo iza pola 10 navečer svih 10 nas je bilo na ulazu, gdje smo saznali da i drugi dio naše ekipe od 10 ljudi dolazi

helikopterima iz vojarne. Preostalih 6 spašavatelja ostalo je u stožeru akcije u punoj pripravnosti. Definicija našeg zadatka sada se malo izmijenila te više nije bila samo pomoći talijanskim kolegama već kompletno preuzeti dionicu u vrlo uskom i zahtjevnom meandru te dopremiti Johanna u bivač u Nirvani. Čim smo došli na ulaz, krenulo je opremanje, oblačenje opreme i preslagivanje transportnih vreća. Stavlajući stvari u transportnu vreću brzo sam razmišljao što sve ne smijem zaboraviti. Stvari poput buffa, drek-papira, astrofolije, vode, čudotvornih protuproljevnih tableta, čokoladica za energiju, noža i obvezatnog vestona nije bila opcija zaboraviti. Ipak, nije bilo jasno koliko dugo ćemo biti u jami. Kako nismo bili sigurni ima li dolje opreme za opremanje i je li možda nešto i opremljeno za transport kroz meandar, pitali smo vezom kakvo je stanje. Dobili smo odgovor da u jami ima dovoljno opreme i da je naša dionica već opremljena za transport.

Ulaz u jamu Riesending-Schachthohle

Hajde, lijepo, pomislio sam, baš su dragi. Ipak, nakon kratkog vijećanja zaključili smo da je sigurnije uzeti nešto opreme sa sobom, zlu ne trebalo. Također smo uzeli nešto opreme za bivačiranje i dosta hrane. Kako su se vijesti u ovoj akciji mijenjale velikom brzinom, nije bilo zgoroga biti malo oprezniji. Malo poslije 22 sata prva ekipa je započela spuštanje u jamu. Bio sam među prvima, ako se dobro sjećam, iza Morena, spašavatelja iz Pule. Jurili smo prema dolje, žureći da čim prije prođemo velike vertikale do pomoćnog Bivka 0 na oko -300 m. Na putu smo ustanovili da trasa izvlačenja nije do kraja opremljena kako su nam rekli te da će trebati još opreme. Odmah smo pomislili da bi se isto moglo dogoditi i u meandru te smo na površinu javili da ekipa koja još nije krenula ponese dodatna užeta, bušilice i željezo. Iznenađenja su se samo nizala. Dvadesetak minuta prije ponoći svih nas 20 ušlo je u jamu. Jama je bila lijepa, prostranih vertikala i (barem ovdje) suha pa smo ustanovili kako bi bilo lijepo posjetiti je nekom drugom zгодom. Oko pola jedan dolazimo na Bivak 0 na kojem srećemo umorne spašavatelje, više se ne sjećam kojih nacionalnosti. Uz kratak pozdrav nastavljamo dalje prema meandru. Putem nas prati telefonska žica

te tu i tamo koji komad opreme, ali od velikih količina opreme koje su nam spominjali na površini nigdje ni traga. Lagano se češkamo po glavi i dolazimo do ulaza u zloglasan meandar. Uff, koje sranje! Usko, klizavo do bola, dugačko, visoko. Nije ni čudo da su se na spomen tog meandra svi snebivali. Svjetla točka u svemu tome bile su metalne šipke zabijene u dnu meandra bez kojih bi kretanje po njemu bilo vrlo nezgodno i opasno. Posebno smo ih slavili poslije tijekom transporta, koji bi bez njih bio prava glava u torbi. Prolazili smo kroz meandar, gledali gore, gledali dolje, a sidrišta i užeta ni za lijek. Dakle, postavljeno nije bilo ništa, a informacije su očito bile pogrešne. Ona stara »uzdaj se u se i u svoje kljuse« po tko zna koji put pokazala se točnom. Spuštali smo se dalje kroz meandar, sada više u dubinu nego u dužinu. U daljini su se počeli nazirati nejasni glasovi talijanskih kolega. Među prvima sam došao do njih i kako to uvijek bude u jami, veselio se susretu s drugom ekipom. Međutim, kada sam dečke ugledao, zapravo sam vidio zombije umorne od života. Nezainteresirano su nas pozdravili i nastavili gledati u prazno. Dani boravka u jami, premalo odmora i previše teškog posla ostavili su svoj trag. Došli smo u zadnji čas.

Ekipa hrvatskih spašavatelja spremna je za polazak

Sastanak s Talijanima

Cijela naša ekipa stigla je do talijanske oko 3 sata ujutro. Tada smo saznali da je jedan naš član zbog suženja odustao i krenuo iz jame, zbog čega nas je sada bilo 19. To je napravilo malu zbrku u stožeru akcije jer se neko vrijeme nije znalo je li on ozlijeđen i gdje se točno nalazi, no ubrzo je pitanje riješeno kada su ga pronašli kako spava u šatoru na ulazu u jamu. Poslije je helikopterom prebačen u grad, a na ulaz je stigao Teo, koji se brinuo da nam u jamu stižu pouzdane vijesti te da naše informacije prenosi stožeru. Talijani su nam rekli da smo vani dobili pogrešne podatke, da linija za spašavanje gotovo uopće nije bila postavljena te da su oni sve postavljali sami tijekom transporta. Nije ni čudo da su se premorili. Dogovorili smo se da ćemo transport nosila i vođenje te dionice preuzeti mi, a oni će nam pomoći koliko mogu. Krenuli smo na posao. Kako je kanal na tom dijelu bio prilično uzak i strm pa su dionice za izvlačenje podijeljene na više manjih segmenata. Naše ekipe rasporedile su se po kanalu i svaka je opremala svoju dionicu sistemom za koji je mislila da će najlakše izvući nosila. Niže dolje čuo se žamor, što je značilo da su nam nosila bila već blizu, ali su putovala jako sporo. Povremeno smo čuli Johannovo nerazgovijetno zapomaganje, iz kojeg smo samo razaznali riječi »dosta, ne mogu više«. Marin i ja rješavali smo kratku dionicu na kojoj je nosila trebalo izvući bočno iz veoma uskog i strmog, ali ne vertikalnog kanala. Mjesto je bilo nezgodno, ali tu nije bilo pomoći. Bakšu, koji je bio blizu nas, pitali smo za savjet, a on je rekao: »Dečki, što napravite bit će dobro«. Odlučili smo se za sistem Sv. Bernarda i krenuli u izradu sidrišta. U potrazi za svrdlom kopao sam oko bušilice i po svim dostupnim transportnim vrećama, no svrdla nije bilo. Pa nismo valjda u žurbi zaboravili svrdlo! Vikao sam ljudima ispod nas da pitaju za svrdlo jer je možda slučajno završilo na nekom od nižih sidrišta. Obavijest stiže: svrdlo je negdje dolje i ne mogu ga poslati. Odgovaram da nam treba jer bez njega Johann neće izaći. Tako smo se neko vrijeme natezali hoće-neće, a nosila su u međuvremenu stigla na sidrište ispod nas. Kako transport ne bi čekao, pripremio sam cijelo sidrište u rukama: pločice stavio na fikseve, karabiniere u pločice, gurtnu u karabinere, Sv. Bernard s

užetom u gurtnu i tako sve držao u rukama. Sada smo već vidjeli nosila kako zapinju na najužem dijelu uz Johannovo zapomaganje. Svrdlo je ipak konačno stiglo pa je Marin brzo bušio rupe u koje sam odmah stavljao fikseve s ostatkom sistema. To je vjerojatno bio najbrže složeni Sv. Bernard u cijeloj akciji jer smo praktički ukopčavali uže u nosila dok smo još zatezali matice na fiksevima. Tu smo također naučili da se sva pravila naučena na tečajevima u ovakvim prilikama mogu ostaviti po strani i da se ponekad može, smije i mora improvizirati i pravila ne poštivati. U ovom slučaju smo umjesto obaveznog trostrukog sidrišta za spašavanje za Sv. Bernarda napravili dvostruko jer je to u tom trenutku bila jedina opcija. Kad smo Johanna izvukli iz suženja na malo širi prostor, gdje je bio napravljen improvizirani bivak, prvi put smo ga vidjeli kako treba. Talijanska doktorica Gigliola Mancinelli, koja se na toj dionici brinula o njemu, pucketala je prstima kako bi ga prizvala k svijesti. Lice mu je bilo izmučeno od teškog transporta, a oko oka imao je velik podljev. Povremeno je zapomagao i mumljao, a budući da je jamu poznavao kao svoj džep, točno je znao gdje se nalazimo i koliki problemi nam tek dolaze. Učinilo mi se da misli kako neće moći proći kroz meandar.

Pada kazaljka

S opremanjem je trebalo krenuti dalje. Bilo je pola 7 ujutro. U međuvremenu doktorica Gigliola Johanna pregledala je bolesnika, dala mu lijekove, provjerila kateter i obavila ostale potrebne zahvate prije daljnjeg transporta. Bila je vidljivo

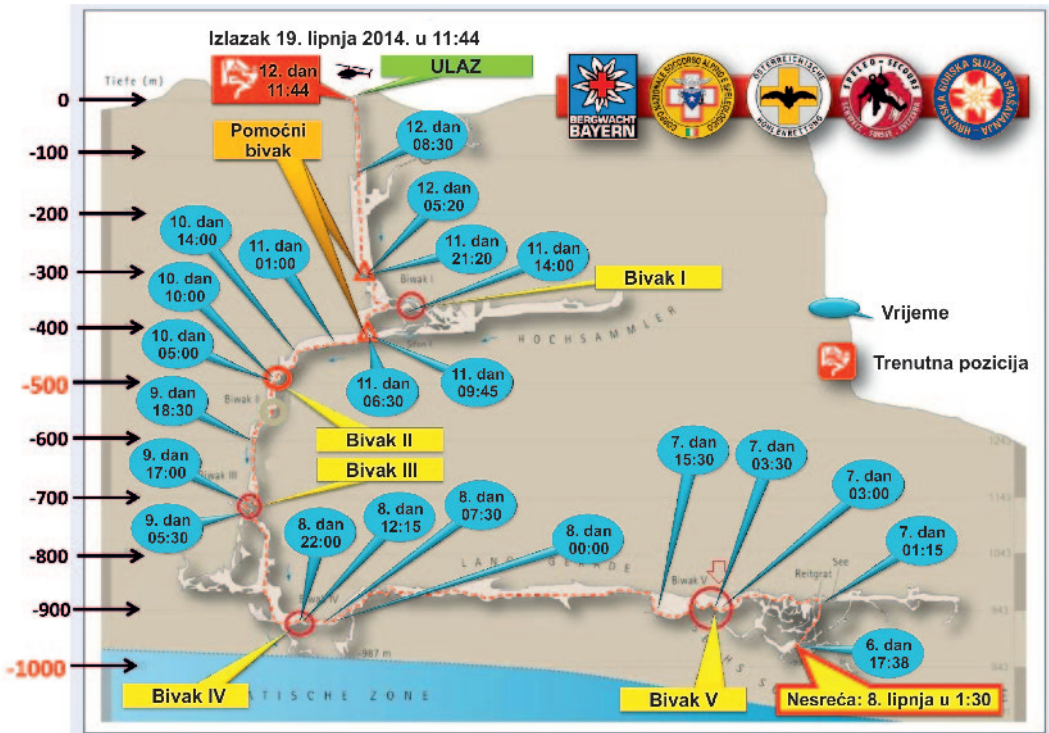

HGSS

U kontejneru na ulazu bilo je veselo

umorna i pothlađena pa joj je Marin džentlmen-ski dao svoju bivak-vreću da se malo odmori i ugrije dok čeka. Pola talijanske ekipe krenulo je van iz jame ili na odmor u Bivak I, gdje je bio i naš cilj. Kada smo presložili opremu i provjerali kako izgleda nastavak meandra zaključili smo da će prije Bivka I biti potrebno napraviti još jedan improvizirani bivak za stanku i odmor u malom proširenju u meandru. Nešto opreme za svaki slučaj preuzeli smo od Talijana koji su išli prema izlazu. Krenuli smo s opremanjem. Marin i ja radili smo protuuteg, kad smo ustanovili da imamo prekratko uže i još k tome »devetku« koja se po PS-u ne koristi u spašavanju. No drugog užeta nije bilo pa je ovo odmah promaknuto u najbolje uže koje imamo. Iznad nas nalazila se dugačka tirolska prečnica za koju je trebalo još ljudi pa sam ja otišao gore, a Marin je ostao zbog lakšeg sporazumijevanja s Talijanima jer je znao ponešto talijanskog. Poslije mi se pridružio na sidrištu na tirolskoj, gdje smo čekali da nosila dođu do nas. Umor je polako počeo djelovati jer smo ipak bili budni sada već preko 24 sata. Onako obješeni na sidrištu zadrijemali smo, pogotovo Marin, kod kojeg sam rijetko vidio da ga san tako jako savlada usred akcije. Kada su nosila prošla tirolku bili smo vrlo blizu našeg sljedećeg priručnog, ali prijeko potrebnog bivka. U meandru smo pod poravnali kamenjem i dodatno uredili transportnim vrećama, a postavili smo i Steinbergov bivak kako bi Johannu bilo što udobnije dok čeka. Transportnih vreća bilo je posvuda i trebalo je dobro paziti da se koja s važnim stvarima ne bi zagubila. Sati su polako, ali neumorno tekli i već je bilo prošlo podne, a Johann je stigao u bivak. Zbog jakih bolova koje je trpio zbog položaja u nosilima, česte pauze u bivcima bile su mu prijeko potrebne, a i nama su davale vremena za opremanje narednih dionica. Doktorski nadzor ovdje su preuzela dva, ako se se ne varam, austrijska liječnika. Nas je glad prisilila da nešto pojedemo, usput se odmorimo i zajedno razmislimo što ćemo i kako dalje. Srećom, ponijeli smo dosta vlastite hrane jer je ona koju smo dobili od logistike bila uglavnom sastavljena od nekakvih slatkiša, bombona i suhog voća, a mesa i sira nije bilo ni za lijek. Petru i Vedrana uhvatila je nekakva driska pa su nekoliko puta na smjene trčkarali do bočnog slijepog kanala u

kojem su potražili spas. Sve nas je zabrinjavao dugačak, uzak i visok meandar ispred nas, a gledanje širine nosila pa zatim meandra tjeralo nas je na pomisao »to tu neće proći«. Bakša, Frleta i Moreno kretali su se po meandru mozgajući kako riješiti problem. Rukama ga ne možemo nositi, horizontalno ne može proći jer je previše usko i vijugavo, možda vertikalno? Koji uopće sistem primijeniti? Tirolke, protuutege? Bernarde? Ne. U tim trenucima moral ekipe pao je na niske grane, a umor, naizgled nerješiv meandar i cjelokupna situacija oko nas uspješno su ga pritiskali kao neki nevidljivi uteg. Dodatna dilema bila je i kuda točno Johanna transportirati. Naime, naš prvotni zadatak bio je proći kroz meandar i dopremiti ga do Bivka I u Nirvani. No taj bivak nije bio na izravnom putu prema ulazu nego se nalazio u bočnom slijepom kanalu koji je opet trebalo opremiti za transport i na to gubiti vrijeme, snagu i opremu. Isto tako nije bilo jasno tko će ga odanle dopremiti do Bivka 0 na dnu velike vertikale, gdje bi ga po dogovoru preuzeli Austrijanci. U tom slabom stanju duha morilo nas je puno pitanja, a bilo je premalo odgovora. Malo pomalo, uz okrjepu i odmor, odlučili smo pitanja i probleme rješavati polako i po redu kako su nailazili ili, kako bi moj instruktor Frfa rekao, »stali smo na balun«. S opremom smo stajali loše pa smo pregledali sve transportne vreće i pojaseve kako bismo utvrdili s čime točno raspolažemo. Preko telefona zatražili smo pomoć od 10 spašavatelja te još fikseva, pločica i akumulatora za bušilice. Nije baš bilo jasno hoćemo li to dobiti ili nećemo, ali ako dođe, dobro dođe. Nakon puno mozganja odlučeno je da će se transport u meandru napraviti pomoću niza protuutega s nosilima u vertikalnom položaju. Zamisao je bila dobra, vjerojatno i jedina moguća. Problem je bio, kao mnogo puta u speleospašavanju, dovoljno visoko zabiti sidrišta. To je iziskivalo vrlo riskantno penjanje visoko po meandru, ali drugog rješenja nije bilo. Sistemi protuutega su postavljeni na svakom većem zavoju meandra, što je omogućavalo da se nosila dignu do sidrišta i počnu preuzimati drugim protuutegom, dok je onaj prvi pomalo popuštao. Nosila su u tom trenutku bila razapeta između dva protuutega sve dok drugi nije potpuno preuzeo, a prvi propustio nosila. Tako je postavljeno sve do izlaza iz meandra. Moral je sada

bio u puno boljem stanju, a rješenje problema nalazilo se na dohvat ruke. Tijekom postavljanja dogovorili smo se da Johanna nećemo transportirati u Bivak I kako je bio prvotni dogovor već ćemo potegnuti sve do Bivka 0. Snaga se vratila, a s njom i osjećaj da ćemo to unatoč umoru sigurno moći odraditi. Nekoliko ekipa produžilo je dalje iza meandra kako bi postavile vertikale prije Bivka 0. Kada je sve bilo spremno za transport, upakirali smo Johanna natrag u nosila, a liječnik je napravio zadnje provjere. Johannu smo objasnili da ulazimo u nezgodan i uzak dio te da će ta dionica malo duže potrajati. Potvrдно je promumljao. Krenuli smo oko 17 sati. Kad smo napeli prvi protuuteg i uvukli Johanna u meandar, pomislili smo da će biti pravo čudo ako nigdje ne zapnemo. Nosila su putovala jako polako, meter po meter, što je bilo vrlo naporno. Slava onome koji je postavio šipke za hodanje po meandru, bez njih bi netko sigurno pao! Stalno smo se premještali vamo-tamo, išli od sidrišta do sidrišta i pomagali protuutezima u dizanju jer težina jednog čovjeka nije bila niti blizu dovoljna za takvo razapinjavanje nosila između dvaju sistema. Kako je na trenutke meandar bio jako uzak, nosila su

stalno negdje zapinjala, a Johann nam je rukama pomagao koliko je mogao. Visjeti u vertikalnom položaju bilo mu je jako naporno jer ga je zbog velikog pritiska boljela noga. Govorili smo mu da je meandru uskoro kraj, ali on je jako dobro znao gdje smo i koliko je još meandra ima. Ipak, meter po meter, sidrište po sidrište, i netko je počeo vikati »evo nas, izlaz iz meandra!«. To je definitivno svakome izmamilo smiješak na lice, čak i Johannu, koji je zaista bio sretan.

Kraj meandra!

Dionica za koju su svi, uključujući i nas, mislili da je gotovo neprolazna, ostala je za nama. Put kroz meandar trajao je malo više od tri sata. Pa dobri smo, bio je zajednički zaključak. Danko se odmah dohvatio telefona i na riječko-talijanskom pozvao Fofa kako bi ga izvijestio o napredovanju nosila. Na površini su bili gotovo šokirani brzinom kojom su nosila prošla kroz meandar. Po njihovim računicama trebali smo biti još satima daleko od kraja, što nam je dodatno napunilo naše zalihe morala i, kako to moj prijatelj Marin voli reći, malo nas je ponio žar. Nažalost, Johannu taj žar nije bio od koristi jer

DPA

Johann Westhauser u rukama spašavatelja

su bolovi od vertikalnog položaja bili preveliki i morali smo napraviti odmor u malom proširenju ispod vertikale. Dok su se doktori brinuli o njemu, Marin, Petra, Ruđer i ja naumili smo nešto prigristi i malo se odmoriti. U transportnoj vreći s »hranom« koja nam je poslana pronašli smo tonu suhog voća pa smo od svega toga odlučili napraviti masakar suhim brusnicama. Čim smo se malo smirili postalo je jako hladno. Ruđer i ja podijelili smo jednu astrofoliju ispod koje je odmah bilo toplije. Kako na podu nije bilo baš puno mjesta za sjedenje, zbog čega je pola Ruđerovog gluteusa visjelo iznad male vertikale, zaključili smo da je najbolje da se povežemo pupcima, tako da ga, ako u snu počne padati, kao »zadržim i spasim«. Kako god bilo, ugrijani pernatim jaknicama i astrofolijom zaspali smo kao topovi na ugodnih skoro pola sata (ili se barem tako činilo), a Ruđer ipak nije nikuda pao. U međuvremenu Johann se također malo odmorio i bio je spreman za nastavak puta kroz nešto lakši, vertikalni dio transporta. Malo prije pola 9 navečer transport protuutezima opet je krenuo, sada u punoj raskoši prostora vertikale i bez zapinjanja u uskim prolazima. Marin, Antonio i ja našli

smo se na istom sidrištu na tirolskoj prečnici koja je prolazila kroz cjevastoliki horizontalni kanal »tubu«. Bilo je diskusije hoće li nosila strugati po podu zbog možda nedovoljne napetosti prečnice, no raspravu smo prekinuli zaključkom da ćemo to već nekako riješiti (kako to često biva). Do struganja i zapinjanja je ipak došlo, ali tome smo doskočili u hodu vukući prečnicu rukama, čime smo nosilima omogućili siguran prolaz do početka sljedeće dionice protuutega. S nosilima u rukama sidrišta iznad nas polako smo krenuli prema Bivku 0, sretni i zadovoljni što je naš dio transporta gotov. Sada već jako umorni, nadali smo se da će Austrijanci zaista preuzeti sljedeću dionicu kako je bilo dogovoreno. U našoj grupi prema bivku išla su i dva austrijska doktora. Na naše čuđenje (možda je to i preblaga riječ), jedan od njih nije bio baš sasvim siguran u svoju tehniku kretanja po užetu i imao je problema s penjanjem i prekopčavanjem. Petra, Marin i ja smo se samo blijedo gledali. Nisam ni sanjao da ću nekom doktoru spašavatelju u ovakvoj akciji spašavanja na više od 300 m dubine u jami objašnjavati kako da se prekopča preko sidrišta. Prvo pupak, onda iskopčate krol, pa onda... Aj aj aj aj

aj, počeo sam pjevušiti Mamu Huanitu da se primirim. I tako, uz neobične speleološke instrukcije polako smo došli do Bivka 0. Oh, stigli smo, pomislio sam. Znači da smo svoje obavili. Bilo je pola sata prije ponoći. Johann je tamo bio već neko vrijeme i odmarao se za zadnju dionicu od 300 metara vertikala. Stanje našeg uma već je pomalo nalikovalo na stanje zombija, ali čim smo u bivku vidjeli nekakve paketiće suhog mesa, odmah smo se pribrali. Nakon toga sjećanje mi se muti. Znam da je na red za penjanje prema izlazu čekalo dosta ljudi i da sam na upite »ideš ti?« uglavnom odgovarao »samo ti daj« jer sam se nekako baš fino smjestio među kamenjem u bivku. No koliko god fino i slatko bilo to dremuckanje, morao sam u jednom trenutku krenuti. Ah dobro, još »samo« tih 300 m, big deal, kao s prvog bivka u Mudima do izlaza. Na sidrištima se čekalo i spavalo. Bilo je tu i situacija da je trebalo više puta vikati kako bi se netko probudio i prešao na već neko vrijeme slobodnu špagu. Sjećam se da su me budili na dnu velike vertikale (Ruđer ili netko drugi) i govorili mi kako je na meni red da krenem, a meni ništa nije bilo jasno. Prekopčavanja na sidrištima postala su čisto refleksna radnja, mišićna memorija koju je trebalo dobro kontrolirati kako se pred kraj ne bi dogodilo neko zlo. Iznad nas se lagano počela nazirati svijetlost zvijezda i jutarnjeg neba.

Svitanje

Iz jame sam izašao u četvrtak u pola pet ujutro. Taman je svitalo. Još nisam do kraja niti izašao iz jame, a već su me dočekala dva momka iz Bergwachta, jedan s dekom, a drugi s vrućim čajem. Deku mi nije trebala jer sam se i ovako skuhao penjući u pernatoj jakni, ali čaj nisam odbio. Odmah su mi u ruke dali papir s kemijskom olovkom na koji sam se morao potpisati radi evidencije izlazaka iz jame. Morao sam se dobro koncentrirati kako bi moj drhtavi nazovi-potpis poslije mogli i pročitati. Netko je to sve snimao kamerom i postavio mi pitanje o Johannovom stanju, na koje sam odgovarao trudeći se da zvučim kao da sam odmoran i kul. Sve je to ispalo dosta trajavo, no tome nije bilo pomoći. Mozak je jednostavno htio malo odpavati. Gore se skupila nekolicina nas koji smo u zadnjih pola sata izašli iz jame. Sjećam

se Švabe, Frane i Ante. Jednoglasno smo rekli »koja vožnja!«. Teo nas je pozdravio i malo pročavrljao s nama postavljajući nam uobičajena očekivana pitanja: kako je bilo, jeste ovo, jeste li ono... Na ulazu u jamu vidjeli smo ekipu od par »masnih čičica«, kako u šali zovemo ljude takvog profila, koji su postavljali posebno vitlo za izvlačenje nosila na zadnjim metrima vertikale. Ti tzv. »masni čičice« zapravo su bili certificirani operateri za vitlo, što bi se uostalom i očekivalo za jednu republiku Njemačku. Ubrzo su nam rekli da helikopter dolazi po nas i da se pripremimo za let. Eh, trebalo je sada u tom poluspavajućem stanju pronaći sve stvari po onim kutijama i ništa ne zaboraviti. Helikopter je stvarno došao brzo i došlo je vrijeme za rastanak s jamom i planinom Untersberg. Pomislio sam na Johanna i rekao »hajde, još malo i vani si«. Ukricali smo se i mahnuli ekipi koja je na ulazu ostala čekati Johannov izlazak. Poslije smo saznali da je zadnji hrvatski spašavatelj iz jame izašao u 5:24, a nosila su s Bivka 0 krenula prema izlazu u 5:10. Kada smo sletjeli u vojarnu, odmah smo produžili prema spavaonicama gdje su nas vjerno čekali kreveti. Neki su se čak išli tuširati, a meni se u tom trenutku to učinilo kao apsolutno nepotrebno gubljenje vremena. U spavaonici su ljudi spavali snom pravednika, čak i bez hrkanja. Skinuo sam sve sa sebe po brzom postupku i zavalio se jer sam znao da će to biti vrlo kratak san. Sunce je već izašlo, a i previše je uzbuđenja bilo u igri da bi ljudi mogli dugo spavati. Kao što je bilo i predviđeno, nakon nekoliko prevrćućih sati sna opet je krenulo buđenje. Prve radnje bile

Nakon izlaska iz jame

su umivanje i skidanje krzna sa zubiju koje se neobično dobro uzgajilo, vjerojatno zahvaljujući silnim slatkim stvarčicama što smo ih dolje jeli. Od nekoga tko je dobro informiran saznao sam da su nosila malo prije 9 sati prošla i veliku 200-metarsku vertikalnu te da im je do izlaza preostalo još samo suženje i nešto vertikale. To su stvarno dobre vijesti, Johann bi mogao izaći iz jame i prije podneva. To je zvučalo nestvarno. U dvorištu vojarnje raspoloženje je bilo veselo jer Johannov skori izlazak na ljude djelovao kao eliksir olakšanja i zadovoljstva. Prijepodne je prolazilo uz doručak u onom već spomenutom šatoru gdje hrana ne presušuje i uz neizbježne razgovore o snažnim dojmovima koje su ljudi sa sobom ponijeli iz jame. U prolazu smo se neprestano pozdravljali s poznatim licima koja smo pamtili iz zombi stanja u jami, zbog čega smo neka, sada malo odmornija, teško i prepoznali. Oko 11 sati stiže vijest da se nosila nalaze 20-ak metara ispod ulaza u jamu.

Konačno, nakon 11 dana provedenih u jami, 274 sata nakon nesreće, 261 sat nakon dojave, u četvrtak 19. lipnja 2014. u 11:44 nesrećenog Johanna Westhausera spasili su iz jame Riesending-Schachthöhle. Ovaj datum i vrijeme zapisani su kao njegov novi rođendan. U nošenju do helikoptera simbolično su sudjelovali članovi svih ekipa koje su sudjelovale u spašavanju: Italije, Austrije, Hrvatske, Švicarske i Njemačke. Johann je helikopterom odmah bio prebačen u traumatološku bolnicu u kojoj mu je nakon svega pružena medicinska pomoć.

Svi doktori složili su se da je Johann za dlaku izbjegao smrt te da je preživio zbog svoje odlične tjelesne kondicije, »jake glave« i male doze sreće.

Slavlje na bavarski

U stožeru i vojarni vladalo je iskreno veselje, svi su slavili, grlili se i međusobno si čestitali. U ovom sretnom trenutku sve razmirice i ono loše što se događalo tokom akcije ostavljeno je po strani. U 13:11 sati svi spašavatelji su izašli iz jame, a u 13:30 održana je konferencija za medije na kojoj su sudjelovali predstavnici svih spasilačkih službi koje su sudjelovale u akciji spašavanja. Kako bismo se sad kada je sve bilo gotovo, malo opustili i još štogod zanimljivo vidjeli, njemački domaćini organizirali su za one

DPA

Uspjeh nosi zadovoljstvo i sreću

koje žele izlet na Orlovo gnijezdo (ljetnikovac i skrovište Adolfa Hitlera), dok su drugi mogli sudjelovati na analizi akcije. Većina nas je ustanovila da analiza zbog opće euforije neće biti bog zna kako realna i konstruktivna pa smo ipak radije otišli pogledati taj (ne baš slavni dio) njemačke povijesti. Na povratku smo saznali da su domaćini na veliko zadovoljstvo svih prisutnih u lokalnoj pivnici u gradu organizirali veliku proslavu u čast uspješnog spašavanja Johanna Westhausera. Mislili smo da bi bio velik grijeh propustiti tako nešto, bez obzira na to što smo čim prije htjeli krenuti doma i pošteno se naspavati. Do pivnice smo se odvezli u hrvatskom stilu: u pretovarenom kombiju kojem su na izlazu iz vojarnje opet svečano salutirali. O događajima u pivnici ne treba previše pričati. Konobarice su bile pravo prsate, baš onakve kakve zamišljamo kada pomislimo na bavarske konobarice, a u rukama su nosile teško shvatljive količine piva. Ugođaj je bio slavljenički, pun zadovoljstva, veselja i ponosa. Govore su održali svi oni od kojih se to i očekivalo, a zatim su uslijedile čestitke, aplauzi, uručivanje zahvala vođama timova iz svake zemlje i, naravno, zdravica. Nakon toga su se od nekuda pojavile zgodne puče u bavarskim narodnim nošnjama i momci u »lederhoznama« koji su uz pljesak i pratnju instrumentalnog ansambla zaplesali na

podiju. Naravno, puce su i među nama potražile partnere za polku pa se Bakša morao malo znojiti u vrućem zagrljaju. Nakon završetka službenog dijela na stol su došla klasična bavarska jela koja su nakon suharaka u jami izgledala kao vrhunsko remekdjelo nekog kuhara s barem tri Michelinove zvjezdice. Nakon neumjerenosti u jelu i (ipak manje) u piću došlo je vrijeme za polazak. Od kuće nas je dijelilo 5-6 sati oprezne vožnje jer vrag nikada ne spava, a pogotovo sada kada smo tako umorni i još k tome tako siti.

Ako je netko pomislio da će u kombiju biti tišina jer će svi kao zaklani odmah zaspati od umora, grdno se prevario. Rasprava o svježim sjećanjima i događajima iz jame, s planinarskog doma, iz stožera i vojarne, uz analiziranje svih mogućih i nemogućih detalja akcije potrajala je od paljenja motora u Berchtesgadenu do njegovog gašenja u voljenom nam Zagrebu. Negdje u Austriji, zbog opće dehidracije dodatno pojačane jakom bavarskom kuhinjom, uhvatila nas je takva žeđ da smo kao lešinari vrebali prvu benzinsku postaju, na kojoj smo, naravno, pokupovali

previše skupe vode. U Zagreb smo stigli u večernje-noćnim satima četvrtka. Nakon četiri dana nanizana intenzivnim iskustvima i provedena s istim ljudima, bilo je neobično od tih se ljudi rasti. Taj osjećaj poznat je svima koji su bili na nekim malo dužim logorima, putovanjima ili ekspedicijama. Vidimo se, čujemo se, sretno, adio, čao...do neke druge prilike.

No, vratimo se pitanju iz naslova: koliko vrijedi ljudski život? Nakon svega ovoga mislim da i dalje nismo ništa bliže odgovoru nego što smo bili. Ali jedna je stvar ipak jasna: bez obzira na cijenu, vrijeme, težinu i zahtjevnost, stotine ljudi nesebično je dalo sebe i sudjelovalo u akciji spašavanja Johanna Westhausera, prijatelja, kolege, poznanika, speleologa. To nam ipak nešto govori.

Prema navodima Bergwacht Bayern u akciji spašavanja iz jame Riesending-Schachthöhle ukupno je sudjelovalo 728 ljudi, a od toga su u jami bila 202 spašavatelja u sljedećem sastavu: 90 Talijana, 41 Austrijanac, 24 Švicarca, 20 Hrvata i 27 Nijemaca.

HGSS

Umorna i zadovoljna ekipa

Iznimno uspješnim sudjelovanjem u ovoj akciji spašavanja hrvatski spašavatelji su još jednom dokazali da su sposobni uhvatiti se u koštac s gotovo bilo kojim izazovom u speleospašavanju. U to su se u Njemačkoj uvjerile i druge spasilačke službe, prvenstveno Bergwacht Bayern, koji do sada nije imao puno prilika surađivati s nama u ovakvim akcijama spašavanja. Analizirajući sami sebe, zaključili smo da je cijela akcija odrađena profesionalno, sigurno i za te uvjete vrlo brzo. U jami smo radili kao pravi uigrani tim, bez individualizma, egoizma i potrebe pojedinaca za isticanjem samih sebe, što je temelj za dobar ishod u spašavanju. Posebno bih spomenuo vođu našeg tima Darka Bakšića-Bakšu, iznimnog stručnjaka i taktičara, koji je dao svoje povjerenje mladim pripravicima i

spašavateljima i omogućio im da s malo spašavateljskog iskustva sudjeluju u ovako velikom pothvatu.

Članovi Hrvatske gorske službe spašavanja koji su sudjelovali u akciji spašavanja: Moreno Almassi, Ana Bakšić, Darko Bakšić (vođa), Teo Barišić, Marko Budić, Ivo Dokoza, Robert Erhardt, Danijel Frleta, Matej Kajinić, Diego Košta, Ante Kovačić, Antonio Kovačić, Petra Kovač-Konrad, Frane Kožemelj, Marin Lukas, Tomica Matišić, Ruđer Novak, Dinko Novosel, Igor Petričić, Krešo Prskalo, Marko Rakovac, Tomislav Skender, Danko Škalamera, Ante Tomić, Vedran Vučić, Anton Vukičević. Istaknuto su označeni članovi SO-a HPD »Željezničar«, uz izniman ponos cijelog Odsjeka na njih, kao i na kompletan tim HGSS-a.

How precious is human life?

The largest pit in Germany, 1148m deep and 19.2km long *Riesending-Schachthöhle* suddenly became a massive rescue scene. A well-experienced team went on their continuing research, but on Sunday, 8th of June 2014 at 1:30 the principal researcher Johann Westhauser was severely hit by a falling rock, producing heavy head-injury. His team-mate started the rescue effort which, 13 hours later, became one of the most extensive and most demanding ever. The injured spent next 11 days being transported and treated in the cave, and was finally out on 19th of June at 11:44, with joy and relief of all the participating rescuers and numerous press coverage, following the ongoing drama. With much fortune in the cave and high-quality treatment in the hospital Johann got well with minor health consequences and full recovery. The German rescue-team *Bergwacht Bayern* led this operation, with participants from Italy, Austria, Croatia, Switzerland and Germany. German emergency teams of police, army, fire-brigade and the red-cross provided extensive logistical support, enabling the rescue operation. There were in total 728 rescue members, of which 202 were providing rescue effort in the cave. A team of 26 rescuers came from Croatia, and delivered their part with high success. The article describes one of the team's impressions and thoughts during the rescue.